

בחירת בן/בת זוג

עבודה סמינריונית

תחום הלימודים:
מנחי נישואין ומשפחה

מגיש העבודה:
צפורה דננברג
אודליה גודינגר
שמחה לוי

תאריך הגשת העבודה:
מאי 2004

תוכן העניינים

3.....	מבוא.....
4.....	שידוך וזיווג.....
6.....	בחירת בן/בת זוג.....
7.....	התהליך שעובר זוג ביצירת תא הנישואין.....
8.....	כיצד לבחור בן/בת זוג.....
8.....	הברורים לקראת מציאת בן/בת זוג.....
9.....	התאמה בין בני הזוג.....
10.....	קשיי התאמה.....
11.....	התחומים שאותם יש לבדוק לפני הפגישה.....
13.....	ההיכרות.....
14.....	שלבים בהיכרות ובקשר הרגשי.....
15.....	התלבטויות והיסוסים.....
16.....	יצירת קשר.....
18.....	מקורות.....

מבוא

הנושא של בחירת בן/בת זוג הולך ונעשה קשה יותר ויותר.

החיים המודרניים מציעים יותר נוחות הגורמת לאנוכיות, ובמקום אהבה מרבים באכזבה. אנשים נוטים לחיצוניות, למראה החיצוני, למותגים. הטלביזיה והמחשב מבלבלים מאוד. נוצר טשטוש של העצמיות ויש רצון לחיקוי של הדמויות בתקשורת. הדבר גורם להתרחקות מה"אני העצמי" הגוררת לרצות שגם בן/בת הזוג יראו כמו אותו גיבור תקשורתי.

צבירת חוויות רבות דרך המסך, ההזדהות עם המראות והצפת הרגשות גורמים לריק פנימי, הכל חיצוני וקשה לקבל את הפער בין הרצוי למצוי.

מי שעובד עדיין על המידות ומנסה להיות ותן ומתחשב נחשב ל"פרייר". התרבות המערבית לוקחת חלק נכבד בעיצוב האישיות שלנו ומקשה במיוחד בבחירת בן/בת הזוג. אנשים מחפשים שחרור מהחובות המשפחתיות. לפחות בירושלים קיימים אזורים המוכרים כ"ביצה". שם גרים פנויים ופנויות בריכוזים גדולים. מבחינה חברתית לא משעמם להם, הם מזמינים אלה את אלה לארוחות ולאירועים. עצמאותם הכלכלית מאפשרת להם לקנות אוכל מוכן, להשתמש במכבסות ולהקל על חייהם. למה להיכנס למסגרות! למה לעמול ולהשקיע כוחות נפש?

למרות שאנו מאמינים כי הזיווג נקבע משמים, בחירת בן/בת זוג למטרת נישואין תלויה בהחלטה גורלית. כבדה היא וקשה למעלה מכוחו ויכולתו של האדם.

אחד הקשיים בבחירת בן/בת זוג הוא כאשר יש חוסר התאמה וחוסר זהות מוחלטים בהשכלה, בתכונות, בכישורים ובהשקפות. מצב זה מביא לקושי בבחירת בן/בת הזוג

ומעמיס משא מיותר על זה הקיים מכבר. עצם בחירת בן/בת הזוג מעוררת התלבטויות רבות הנובעות חלקן מהרצון לחיים שלווים ויציבים.

השלב שבו הבחור והבחורה יכולים להחליט על הצעד להגיע למסגרת נישואין הוא, כאשר יש התאמה וזהות מוחלטת בין הבחור לבין הבחורה. לשם כך עליהם ליצור קשר זה עם זו ולשמור על יחסים "תקינים". דבר זה מתאפשר ע"י כבוד, אהבה, הערכה, יחסי סובלנות, תשומת לב והבנה בין שני המועמדים לנישואין. כל זאת תוך הדדיות מוחלטת.

שידוך וזיווג

מקור המילה "שידוך" הוא ארמית. משמעות השורש ש.ד.ך. היא: להיות במנוחה, מסודר ובהרגשת שלווה. בלשון המדוברת, שידוך הוא הצעה לשני אנשים להיפגש ולהכיר זה את זה למטרת נישואין. המלה שידוך מציינת את תהליך הפגישות בין שני הצדדים למטרת נישואין. משמעותה המורחבת של המילה כוללת את כל ענייני המו"מ בהליך זה עד להסכם הסופי על נישואין.

במגילת רות (א, ט), אומרת נעמי לשתי כלותיה האלמנות: "ייתן ה' לכן ומצאתן מנוחה. אישה בית אישה". חז"ל, בפירושם לפסוק זה במדרש, אמרו: "ייתן ה' לכן ומצאתן מנוחה אישה בית אישה וגו'...מכאן שאין קורת רוח לאישה אלא בבית בעלה".

בכמה מקומות בתנ"ך משתמש התרגום הארמי בשורש ש.ד.ך. לתרגום המילה מנוחה. לפי זה התפתח המושג "שידוך" בשימוש העברי לציון התהליך המקרב ומוליך את האדם למנוחה ולמצב מסודר בחיים ע"י נישואין.

המילה "זיווג" במשמעותה המילולית מציינת איחוד ושיתוף. שימושה העיקרי של מילה זו מתייחס לשותף בחיים שה' נותן לאדם בתור שותף המתאים לו ביותר לפי החשבונות של חכמה עליונה.

ההבדל בין שידוך לזיווג הוא ששידוך מציין את חלקו של האדם בעניין, דהיינו: השתדלותו של האיש בחיפוש רעייתו לעתיד או השתדלות האישה בחיפוש בעלה לעתיד ופגישות עם מועמדים הנראים מתאימים. כנגד זה זיווג מציין את התאמת בן/בת הזוג המיוחדת לאדם ע"י ה'. (לייבוויץ, 1988).

לדוגמא של שידוך וזיווג נביא את הנאמר במסכת תענית כ"ד, עמ' א': "משל לכלה שהיא בבית אביה, כל זמן שענינה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה". מפרשים: שלא מכוונים לעיניים חיצוניות אלא לתכונה של עין טובה, ואומרים שכלה שהיא טובת עין יש בה הכל. איך בודקים זאת? זו שאלה מורכבת, חז"ל מנחים אותנו לפי הבחינה שאליעזר ערך לרבקה. אליעזר התבקש ע"י אברהם אבינו למצוא כלה לבנו יצחק. זו משימה לא פשוטה, כיון שאישה זו אמורה להיות אשתו של אחד מאבות האומה.

הבחינה היא: "והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה, ואמרה שמה וגם גמליך אשקה. אותה הוכחת לעבדך ליצחק" (בראשית כ"ד, י"ד). אליעזר מגלה צדדים מיוחדים באישיותה של רבקה, אחת התכונות היא העין הטובה שבה. בעיקר בולטת מידת החסד שבה ובעיקר אהבת חסד. מעשה הנובע משורש יותר עמוק. אליעזר מופיע בערב ליד הבאר ורואה ילדה בת 3 עם כד כבד על שכמה, והיא רואה אדם מבוגר המבקש לשתות. רבקה מלווה באנשים רבים. ילדה רגילה הייתה חושבת שיקח בעצמו, שהרי הוא המבוגר והיא הקטנה. או שאם הוא מבקש ממני מים, כי עייף הוא וצמא, הרי יש סיבה שהוא מבקש דווקא ממני ולא מאחד האנשים הסובבים אותי. אך רבקה מציעה: "שתה... וגם לגמליך אשאב" (שם, י"ח-י"ט), אדם זר פנה אלי ובקש ממני לכן **הוא זקוק** לעזרה ולי נקרתה זכות מיוחדת זו לעשות חסד, האם אחמיץ זכות זו? מסקנת אליעזר הייתה שרק נערה עם עין טובה יכולה הייתה לבצע מעשה חסד גדול שכזה, ופה יש הרבה יותר מאהבת חסד.

כאן אליעזר בקש עזרה מה' בבחירה, הוא השליך על ה' את יהבו, אך את הסימנים הוא בחר

בחירת בן/בת זוג

לפי אריקסון השלב בחיים בו אדם בוחר בן/בת זוג הוא השלב הרביעי בחייו ונקרא: אינטימיות, לעומת בדידות או בידוד.

אחרי גיבוש האישיות שלו, יש לאדם את היכולת לפתח קשר אינטימי שיש בו מחויבות. אין הכוונה לקשרים רופפים בני חלוף, אלא בשלות לפתח קשר בר קיימא שיש בו ממדים של מחויבות רגשית. הקונפליט שקיים בשלב זה הוא בין חיפוש אחר קשר אינטימי, עם כל המשתמע מכך, לבין הבריחה ממנו לתוך הסתגרות והתבודדות. כאשר יש התגבשות של ה"עצמי" ודמות ברורה של ה"אני" לעומת ה"אחר" ברור שזה יעזור. כאשר כל השלבים מבוססים יש אפשרות לפתח קשר עם בת/בן זוג וגם להרגיש נוח עם ה"עצמי" לעומת ה"אנחנו".

יש קווי מתאר של אוטונומיה מצד אחד ושל האינטימיות מצד שני. האתגר בשלב זה מתמקד בחוויה של יצירת הקשר שיש בו גם התאהבות בין בני הזוג. יש כאן שילוב של אהבה מתפתחת יחד עם **מחויבות עצמאית** מצד אחד ו**אחריות הדדית** מצד שני. לקשר יש אופי רומנטי וגם קשר של אחריות, כשבכל אחד מבני הזוג יש את הייחודיות שלו ואת היכולת שלו לעשות את המיזוג בין השניים שתאפשר עצמאיות ייחודית ומיזוג לישות זוגית אחת.

אדם שיש לו זהות מטושטשת יתקשה ליצור קשר. אדם שזהותו מטושטשת ירגיש כי הוא הולך לאיבוד בתוך קשר הנישואין, ואילו אדם שזהותו ברורה לא יפחד מאובדן העצמאיות. לאדם שאין אמון בסיסי תשתבש היכולת ליצור קשר בעל אמון בסיסי עם בן/בת זוג.

בשלב של מציאת בן/בת זוג בוחר האדם את מערך הערכים שלו ובוחן מותאמות ערכית על כל המשתמע מכך (שקד, 2004).

התהליך שעובר זוג ביצירת תא הנישואין

ההתפתחות שלנו בתוך תא הנישואין דורשת מאתנו התקרבות והתרחקות ולא דווקא בהקשר שלילי.

אם הבת הגיעה לפרקה ומתאים לה למצוא את בן זוגה, שהרי על מנת למלא משימה זו עליה לפתוח מקום בלבה כדי לאפשר מרחב רגשי שלתוכו יכנס בן הזוג שאם לא כן, הוא יכנס רק באופן רשמי ולא רגשי.

התנועה היא תנועת מטוטלת. ממשפחת המוצא אל בן הזוג וזו תנועה של התרחקות ממשפחת המוצא והתקרבות אל בן הזוג. תנועת מטוטלת זו מאופיינת ע"י שתי תכליות מנוגדות, שני תהליכים מנוגדים. האחד צנטריפטאלי שהוא החוצה ופנימה, דהיינו: כוח שגורם לאחדות וקרבה. השני צנטריפוגלי שהוא פנימה והחוצה, דהיינו: כוח המושך החוצה במשמעות של יצירת קווי מתאר של הפרט שלא יכול ליצור אותם ללא הפרדות.

ביצירת הנישואין יש הרבה **ביחד** בתהליך צנטריפטאלי הכוחות כלפי פנים, לתוך הזוגיות. המשפחה והזוגיות במרכז. האישיות שלי מבטלת חלק מקווי המתאר שלה כדי שיהיה לי כוחות לעשות את התנועה פנימה. צריך להשקיע בזוגיות יותר מאשר אי פעם (בעיקר בשנה הראשונה), כאשר לא עושים כך שורשי תא הנישואין אינם חזקים דיים וכך, או שעץ הנישואין אינו עומד זקוף או שהוא מתערער משיחות קלות. (שקד, 2004)

הזוג מכניס עצמו לחוויה משותפת של תנועה כלפי פנים עם הרבה רצון להתחברות, לביחד וליצירת תשתיות רגשיות- משפחתיות וחברתיות לבנין עדי עד. כמו בכל בנין, היסודות הם החשובים ביותר והם נקבעים בשנתיים הראשונות.

ההתנתקות ממשפחת המוצא חשובה על מנת ליצור גבולות בין יחידת הזוג לבין שאר היחידות הקיימות ובעיקר משפחת המוצא. דבר זה אינו קל ואף דורש מאמץ רב אך שווה את המחיר. אחת המשימות החשובות בניתוק היא שהגבול צריך להיות עביר ולא נוקשה.

כיצד לבחור בן/בת זוג

המהר"ל אומר שמדרך הטבע לא יכול להיות שגבר ואישה יסתדרו ביניהם אלא אם בורא עולם עוזר להם. אחת הגישות היום היא שאין מוסכמות, לא חד משמעית מי עושה מה. תודעת החופש עלתה בתודעת האנשים יותר ויותר מרגישים את הכפילות שיש בנישואין, אין יציבות ואין קביעות. היום היכולת הכלכלית נותנת לאנשים את היכולת לשנות דברים. האישה אינה זקוקה היום לגבר על מנת שיפרנס אותה וגבר אינו זקוק היום לאישה על מנת שתשרת אותו.

במצוות "ואהבת לרעך כמוך" נכלל הצווי להתחתן עם אישה מתאימה. ספורנו בפרשו לפסוק: "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית ב', כ"ד), אומר: "ראוי שישתדל אדם לישא אישה הוגנת לו וראויה להידבק בו, כי לא יהיה דיבוק אמיתי בבלתי דומים אבל יהיה בדומים בלבד כי אז יכונו לדעת אחד". (הכוהן, 1995).

הברורים לקראת מציאת בן/בת זוג

עוד לפני הברור צריכים הבחור/ה לדעת מה הוא/היא מחפשים. שתהייה בהצעה דרך לבדוק את הדברים הבאים: רמה דתית, גיל, עדה, סוג הורים, רמה כלכלית, חיצוניות, השקפה, רצונות, כשרונות, האם מדובר בבחור/ה שמח/ה או עצוב/ה, רגוע/ה או מתוח/ה, חברותי/ת או מתבודד/ת וכדו'. אם הברור העלה כי מספר דברים אינם מתאימים לשידוך עדין לא תמנע הפגישה. אלא אם כן הברור העלה חיסרון עקרוני. מאוד חשוב לברר אצל האדם הרוצה לעזור לך ולא אצל האדם הרוצה לעזור לו/לה. אין לסמוך על השדכן אף אם הוא ראש ישיבה.

בני הזוג הרוצים להשיג מידע זה על זו יכולים להשיגו ע"י בדיקת המקורות בשני האופנים הבאים (שורץ, 1984):

1. השגת מידע מאנשים שונים המכירים את בעל/ת הדבר. למשל: חברים, רבנים, מורים. יש לברר ולנסות ללמוד מתשובותיהם, כיוון שלשאלות כלליות ניתנות תשובות כלליות. השואל צריך להיות מפורט ונקודתי, כיוון שעל פי רוב נותני המידע דואגים לחבריהם ולתלמידיהם.

2. פגישות היכרות לאחר השגת המידע. מטרות פגישות אלו הן הוספת מידע על האישיות והמידות ובעיקר להתרשם ממקור ראשון. לראות אם קיימת הבנה והתאמה ביניהם, אם נוצרת הדברות טובה ואם מתחיל קשר רגשי.

בדיקת ההתאמה צריכה להיעשות עוד לפני הפגישה ע"י ברור יסודי ולא להסתמך רק על הפגישה. ר' אלחנן וסרמן מעיד ששמע מפי הקדוש החפץ חיים זצוק"ל "כי מנהג העולם בשידוכין – להתרות בטרם כל שהוא שלא כהוגן. כי מהראוי לאחר ההתראות אחרי כל החקירות והדרישות משני הצדדים וכל פרטי הדין ודברים שבין הצדדים, ואחר כך כאשר הושגו כל הפרטים אז יתראו, ולא קודם". (הכוהן, 1995).

מדברי החפץ חיים ניתן, אם כן, להסיק כי לעיתים לאחר פגישה חוזרת מתגלה פרט שלכתחילה אם היה ידוע לא היו בני הזוג נפגשים, אך עתה לא נעים להם לחזור בהם. בבחירת בן/בת הזוג צריך ברור יסודי לפני הפגישה. בין היתר, יש לכלול דברים נוספים שהוזכרו לעיל.

ידע מוקדם יכול לסייע בתהליך הבחירה.

התאמה בין בני הזוג

ההתאמה בתכונות ובמידות בני הזוג חשובה ביותר. ידוע כי ישנם הבדלים בין בני הזוג, ומעצם היותם זכר ונקבה השוני הוא משמעותי מאוד. פעמים אף קיימת סתירה- קיום ניגוד המשלים זה את זה. לכן, כשבני הזוג מכירים את ה"שוני", הם יכולים להבין ולקבל זה את זה מתוך שיקולים תועלתיים להזדהות. (אברהמי, 2004).

חייבת להיות התאמה וזהות מרביים בין בני זוג. על מנת שההתאמה תגיע לשלמותה נדרשת התאמה בעוד כמה דברים, כגון: בתכונות, בהשקפה, בהשכלה, ברמה הדתית, בתרבות, בדרך חיים, הבית ממנו הגיעו בני הזוג. התאמה כזו מהווה את המפתח להצלחה בחיי השותפות במסגרת הנישואין. (הכהן, 1995)

פלוריה סקוט מסקוול, בספר נישואים לא גמורים, (2003) אמרה: "גברים ונשים לא צריכים להתאים את עצמם זה לזה הם צריכים להשלים זה את זה". מכאן ניתן להסיק. כי חיבור שני

חצאי הנשמות לנשמה אחת, אך אין אפשרות שבת זוגו תהייה העתק מושלם פחות או יותר של דעותיו, השקפותיו ורצונותיו. אלא, בני הזוג צריכים להשלים זה את זה. ההתאמה בין בני הזוג פרושה התאחדות. בשום פנים ואופן לא בהכרח שוויון דעות. שני בני הזוג צריכים להתאים עצמם זה לזה ולא בפרק זה נעסוק בדברים העשויים לסייע רבות בהתאמה בין בני הזוג לקראת בחירתו/ה.

קשיי התאמה.

קיימות סיבות רבות לקשיים בהתאמה בין בני זוג (הכוהן, 1995). אחת מהן היא שאין בעולם שני אנשים דומים, ואף אדם אינו חותם על הסכם שותפות לתקופה ארוכה, כנישואין.

קשה מאוד להכיר בן/בת זוג מכמה סיבות:

1. היכרות ותיירות – כמו שהתייר כשהוא מטייל נהנה ללכת ברגל, לאכול במסעדות, נהנה מרעש הרכבים בשוק וכיו"ב, אך בביתו הוא נהנה מדברים אחרים. כך, האדם מסכים לשאת חבילה עליו גם אם היא כבדה, אבל זאת לא לאורך זמן רב כיוון שקיימת עייפות מצטברת.
2. עיוות ממדים - איסוף נתונים חיוביים ושליילים. אך, כאשר מתפתח קשר רגשי הנתונים החיוביים מתעצמים ואילו השליליים מתגמדים.
3. בטחון מטעה – אדם המסתדר יפה עם חבריו, סבור שבוודאי יסתדר עם בן זוגו. אומנם הסתגלות חברתית מקדמת זוגיות, אך היא אינה מבטיח הדבר כיוון שמערכת היחסים שונה לחלוטין. זאת כהשוואת קורקינט למטוס.
4. נכונות לויתורים – אדם הרוצה להשיג דבר מסוים מוכן לוותר על דברים שלא פחות חשובים לו.
5. אהבת הניגודים – שיחות ענייניות ופוריות מבחינה חשיבתית. לדוגמה: בחור המחפש משפחה חמה, רואה שאכן היא כך אך מגלה שהיא גם מתערבת יותר על המידה. אדם המתרגש מכל דבר יחפש בן זוג אדיש יותר. בחורה הרוצה גבר שתוכל להישען עליו בשיחה עמו היא מגלה כי היא החזקה ולמעשה היא זקוקה לגבר רך יותר.
6. ההשפעה החיצונית על הבחירה – בן זוג יפה מתקבל גם כאישיות חיובית. ההחלטה שהוא יפה עשויה להיות מושפעת מדמיון למישהו במשפחה, או למישהו שעזר בעת מצוקה, או לדמות הדומה לאישיות הידועה כטובת לב.

ראינו סיבות המקשות על בני זוג בתהליך התאמת בן/בת זוג. עתה נראה את התחומים שאותם יש לבדוק לפני הפגישה.

התחומים שאותם יש לבדוק לפני הפגישה.

1. גיל הבחור/ה – מן הראוי שהגבר יהיה מבוגר יותר מהאישה. אך אם הכל מתאים והאישה מבוגרת מעט יותר מהגבר דבר זה אינו משמעותי במיוחד, בפרט אם לגבר יש בגרות נפשית (שוורץ, 1984).
2. כשרונות וכישורים – ישנה עדיפות מסוימת שהגבר יהיה מוכשר יותר מהאישה. אך אין הכרח שאם האישה מוכשרת יותר שדבר זה יפריע כלל, במיוחד כשיש לגבר מעלות אחרות כגון: יראת שמים, התמדה, רצינות, ידע תורני וכדו'. בד"כ אישה רוצה שבעלה יהיה ה"רב בביתו" (הרב וולבה, 1984), שהוא יהיה הקובע בענייני הבית והיא תשען עליו. האישה רואה את בעלה כמנהיג בחייה ובביתה. התועלת שהגבר מעדיף בחורה בעלת כשרון על מנת שהילדים יירשו את כשרונותיה.
3. תכונות – תכונות טובות הן היסוד החשוב ביותר בחיים המשותפים, ועל זה אמרו רבותינו: "איזו אישה כשרה, כל העושה רצון בעלה" (אבה"ע, ס' ס"ט). אם כי, במידה זו מראה האישה את כושר ההסתגלות וכוח הויתור. אלו תכונות טובות לחיי נישואין ועל פי תכונות אלו ניתן לבני הזוג לבחור את בן/בת זוגו/ה.
- לואיס טרמן וקינסי (נריה, 1989) טוענים כי "להצלחת חיי המשפחה ולקביעת האישה בניהואין חשובה יותר הסתגלות האישיות מאשר ההסתגלות המינית". כך ניתן להסיק, כי לפני הנישואין בני הזוג אינם מסוגלים לשקול ולבדוק באיזו מידה אופיו של בן/בת הזוג חיובי, או מהי מידת ההתאמה הרוחנית ביניהם. אך, אחרי הנישואין מתברר לעיתים כי ישנו פער גדול בין החיצוניות ה"זוהרת" לבין הפנימיות המחוסרת ערכים. לכן, יש לבדוק את אישיות בן/בת הזוג יותר מההסתגלות המינית.
4. מראה חיצוני – היופי נעים לעין ואף חשוב משום שהוא משקף את פנימיות האדם. כאשר האישיות של בני הזוג חיובית, מהותה משתקפת בהבעת הפנים, בעיניים, בחיוך, ואין מרגישים בפגם חיצוני כי האישיות הנעימה מדברת אל הלב.

נאמר במשלי ל"א: "שקר החן והבל היופי, אישה יראת ה' היא תתהלל". בני הזוג צריכים להסיק שיופי יש תועלת לחיזוק הקשר הראשוני ואם מדובר בתלמיד חכם, "היופי" יכול לסייע ב"שמירת עיניים". כאשר מראה חיצוני כמון בולט או גובה מפריעים לאחד מבני הזוג יש להתחשב בכך,

שנאמר (כתובות ע"ה): "כי ישנם מומים שמבטלים את הקידושין". על כן יש לבדוק אם הפרט בחיצוניות דוחה גם אחרי כמה פגישות שכן זו סיבה להפסקת קשר עם הצעה זו. כמו כן יש לבדוק אם מום זה באמת מפריע או שזו רק תחושה של חיסרון משום העדר יופי. אם במהלך הפגישות הרגשת הדחייה הולכת ופוחתת, הרי שיש להמשיך בפגישות עד לברור הסופי שבאמת אין הדבר מפריע לבן הזוג.

5. בריאות – יש לבדוק התאמה בין בני הזוג בענייני בריאות ועל כך אמרו רבותינו (פסחים מ"ט): "אל יישא אדם אישה ממשפחת נכפים", מכך ניתן להסיק שהברור אודות הבריאות של בן/בת הזוג ומשפחתם חשוב מאוד. במקרה של חשש למחלה תורשתית יש להתייעץ עם רופא.

6. אמצעים – אמרו חז"ל (קידושין ע'): "כל הנושא אישה לשם ממון הויין ליה בנים שאינם מהוגנים וממונם אבד". על זה נאמר: "אם כוונתו לישא אישה עשירה על מנת שיוכל ללמוד תורה, לא נאמרו עליו הדברים" (שו"ע אבה"ע, ס' ב' א'). גם החתם סופר כותב (שו"ת אבה"ע, ס' ק"נ): "אסור לאדם לעגן עצמו ולהמתין עד שימצא אישה שתיתן לו ממון משום הרהור". המסקנות מהנאמר כאן הן: אם מדובר בבחור צעיר יחסית שאין באפשרותו לפרנס אף באופן מינימלי כגון: לשכור דירה למגורים, דבר זה יכול לעכב את השידוך. עם כל זאת יש לזכור כי התנאים החומריים אינם מהווים בשום אופן תחליף לאישיות.

עוד נאמר בספר חסידים (1984): "הנושא אישה מפני ממון למרות שקרוביה רעים, עתיד להיענש מפגי שרוב בנים דומים לאחי האישה". מכאן, האדם הנושא אישה לשם ממון גורם שבניו יחיו כקרובי האישה.

לסיכום: להתאמת בן/בת הזוג צריך לחפש בשותף לחיים תנאים מוקדמים ויסודיים בכל התחומים שהזכרנו לעיל, כי ביכולתם לסייע בתהליך ההתאמה של בני הזוג.

ההיכרות

אמרו רבותינו (קידושין מ"א): "אסור לאדם לקדש אישה לפני שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו". כ"כ נאמר שם: "אסור לאדם לקדש בתו עד שתגדל ותאמר בפלוגי אני רוצה".

ישנן כמה דרכים להיכרויות (שוורץ, 1984). הדרך המקובלת ביותר היא ע"י פגישות הדדיות. עיקר מטרת פגישות אלו היא לנסות להשלים את הידע אודות האופי והתכונות ולאפשר בדיקה עד כמה יש מן המשותף בין בני הזוג. כמו כן, הפגישות נועדות ליצירת הדברות והבנה. כל זאת על מנת להגיע להחלטה אם בן/בת הזוג מתאים/ה. אין בכוונתנו לעסוק במקום המפגש.

"בפגישה הראשונה תדובב אותה לדבר על עצמה, ביתה, לימודיה, עבודתה, עיסוקיה בעתות הפנאי, תחביביה וכדו'. גם אתה תספר על עצמך כדי שתכיר אותך. בפגישות הבאות תנסה לעמוד על דעותיה ומידותיה ובעיקר אם אינה עקשנית על יחסה לשאיפות בחיים" (קונטרס הדרכה לחתנים, 1984). כגון: חיי עשירות ומותרות או חיי פשטות ותוכן. ניתן להסיק כי חלילה היא להפוך את מהלך הפגישה למעין משרד חקירות על מנת לא ליצור אוירה של מבחן ובקורת זה על זו. מטרה אחת עיקרית וחשובה היא להגיע בפגישה לשיחה טבעית וגלויה, כי זו המלמדת על בני הזוג והיא גם המקרבת את הלבבות.

במהלך הפגישות יש לראות "סימנים חיוביים", כגון: שפה משותפת, אחדות דעות, הידברות טבעית (בלי מתח וקושי בחיפוש נושאים), הרגשה נעימה וציפייה לפגישה הבאה. אם אין משיכה במהלך הפגישה אין זו סיבה הכרחית להפסקת הפגישות, כיוון שמשיכה אמיתית מתפתחת אחרי החתונה. כמו כן אם החסרונות שהפריעו בתחילה הולכים ונעלמים במשך ההיכרות, הרי זה סימן חיובי ברור להמשך הקשר בין שני המועמדים.

הדרך המקובלת בהכרות היא ע"י פגישות הדדיות. במהלך הפגישות יש להשלים את החסר בברור אודות האופי והתכונות. בברור זה צריכים ליצור הדברות טובה והבנה. לכן הפגישות הללו, בין בני הזוג, חשובות ביותר כי הן מאפשרות הכרות מושלמת עד כמה שהדבר ניתן.

ישנם מספר סוגי הכרזות:

1. חבר או חברה – בשמירת קשר עם חבר או חברה יש אפשרות לסיוע בהכרות. זאת כיוון שכל אחד יוצא למסלול חיים שבחר כגון: שירות לאומי, צבא, מדרשה, מכינה קדם צבאית, ישיבת הסדר ועוד, ובכך הוא מגדיל את מעגל ההיכרויות.
2. אצל הדוד והדודה – הדודה מחדרה נזכרה שיש לה הצעה מיוחדת. אי אפשר לדעת מאין יבוא המזל ולכן ממליצה להכיר.
3. הכרות עצמית – להיכרות זו יש מעט הזדמנויות. יש מעט החושבים לסמוך על הנס. המזל הוא שאצל רוב הצעירים במהלך השנים נס זה עובד והם ימצאו את בני זוגם. איך נוצרת היכרות זו:
 - א. ללמוד במקום בו תוכל למצוא את בן/בת הזוג המתאים כגון: אוניברסיטאות, מכללות, ישיבות.
 - ב. להכיר בתקופת השירות הלאומי.
 - ג. לעבוד בחופשות במקומות שיש בהם צעירים.
 - ד. ללכת למפגשים יזומים כגון: שבתות עיון, סופי שבוע וטיולים מאורגנים.
 - ה. בדיקה באתרי אינטרנט העוסקים בהצעות להיכרות.
 - ו. ללכת לשדכן/נית – יש העוסקים בכך לשם מצווה.
 - ז. להתעניין בעיתונות- במדורי השידוכים.
 - ח. להיות מנויה על דפי "כלולות".

שלבים בהיכרות ובקשר הרגשי

ישנם מספר שלבים בתהליך ההיכרות:

1. שלב היכרות הראשונית-השטחית – במהלך שלב זה בודקים את מידת המכנה המשותף. ככל שימצא בן/בת זוג שהמכנה המשותף שלהם רחב יותר, כך יש סיכוי גדול לאושר גדול יותר בנישואין.
2. שלב שני – בשלב זה יש לבדוק את רמת התקשורת בין בני הזוג. מהלך השיחה צריך להתנהל כדיאלוג. לא כהרצאה של אחד מבני הזוג המשתלט על השיחה ואילו האחר נהנה מהקשבה בלבד.
3. שלב שלישי – זהו שלב המחויבות והבלעדיות והוא שלב הכרחי. הבחורים מתקשים יותר להכיר בחשיבות הבלעדיות. בחור עשוי לחשוב "לא נורא אם לא נוצר קשר עם הבחורה הזו הרי יש עוד אחרות ב'מלאי'". כאן יש טעות ביסוד כיוון שכך אין מתרגלים ליצירת קשר עם מישהי.

4. שלב רביעי – שלב קבלת ההחלטות. ההחלטות מתקבלות אם נמצא שבני הזוג מתאימים לצורכיהם הרגשיים ולא על סמך "נתוני מחשב".

התלבטויות והיסוסים

אחד הדברים העשויים להתעורר בתהליך בחירת בן/בת זוג הוא התלבטות בני הזוג בהחלטתם. ההתלבטויות יכולות להיות בהתייחסות לדברים שונים, כגון: מראה חיצוני, אופי מוטעה. המתלבטים מסוגלים לעבור למצבי רוח קיצוניים (הכוהן, 1995). ההתלבטות בבחירת בן/בת הזוג המתייחסת למשל למראה החיצוני צריכה להיות בין כיעור לבין חוסר יופי ולהחליט האם יתביישו ללכת עמו/ה ברחוב. יש לדעת עד כמה הנושא המסוים בהתלבטות מפריע לאחד מבני הזוג.

אם מדובר בגיל לא צעיר כדאי לעודד את המתלבטים לפגישה נוספת, במיוחד אם קיימו רק פגישה אחת. פעמים רבות הם רואים בפגישה השנייה שההתלבטות הייתה לקויה ובן/בת זוגם לא כמו שחשבו קודם.

בסיוע למתלבטים יש להכין רשימת נתונים שבה יצינו בטבלה הציפיות של בן/בת הזוג לעומת הדברים המצויים. בין הנתונים יש לקבוע את דרגת חשיבותם וכן על מה ניתן לוותר ועל מה לא.

חלק מהאנשים המתלבטים הם אנשים רציניים. התלבטותם נובעת משום הידיעה שלהם שהחלטת הרגע תקבע לכל החיים. חלק מהמתלבטים הם אנשים הססניים והם גם המתלבטים על כל קנייה שלהם, לכן קל וחומר שיתלבטו גם בהחלטתם על בחירת בן/בת זוג לנישואין. חלק מהמתלבטים הם אנשים פחדניים שעל פי רוב בעקבות מערכת משפחתית שנכשלה, לעיתים דבר זה היה בילדותם.

ההתלבטות הנה מצויה בין הנפגשים לקראת נישואין ובדיקתה חשובה מאד. בין היתר יש לדעת כי ההתלבטות הקיימת עשויה להעלם או לפחות ולכן יש לסייע למתלבטים להכין את רשימת הסיוע.

רבים הם ההיסוסים בבחירת בן/בת זוג, כגון: איך אדע בביטחון שהוא/היא בן/בת זוגי? האם ודאי שאין יותר טוב ממנו/נה? האם אסתדר עם הוריו/ה? עלינו לדעת שקיימת רמת קושי כלשהי בבחירת בן/בת זוג אצל כל בחור/ה הרוצים להינשא.

על כך כתוב (סוטה ב'): "ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני ואין מזווגין לו לאדם אישה אלא כפי מעשיו". לא זה מלבד שמשמים מסייעים לאדם לבחור בן זוג, אלא קובעים עבורו, אך הקושי עדיין קיים. על אף שזיווגו של אדם נקבע כבר משחר יצירתו מוטל עלינו למוצאו.

על הקושי נאמר ע"י חז"ל: "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף". כך רואים שישנם היסוסים רבים וקשיים המלווים לאורך כל תהליך הבחירה. אחרי שנתבררו הפרטים לאשורם שאכן בן/בת הזוג שלהם הוא/היא משמים, אחרי שנראה שיש התאמה בין בני הזוג עליהם להחליט בבחירתם.

יצירת קשר

שלב ההחלטה בתהליך הבחירה הוא השלב הקשה ביותר בחיים והוא גם הגורלי. שלב זה הוא חיוני ביותר משום שהוא מסייע בבריאת העולם. אף אדם אינו יכול לסייע בצורה בטוחה ולכן אנשים מסיקים מסקנות שאם הם אינם מתלהבים הם אינם מתאימים. ההחלטה הבלעדית היא בידי הבחור/ה הרוצים להינשא. זאת כיוון שיש לאל ידם לעשות שינויים בהרגליהם.

וילאס ברידג'ס, בספר נישואים לא גמורים (2003), אמרה: "השינויים במחצית השנייה של החיים מביאים אתם הזדמנות מיוחדת להתנתק מן ההתניה החברתית ולעשות משהו חדש ושונה באמת". מכאן ניתן להסיק כי ההבנה שאצטרך לעזוב את החברים, את ההורים ולהיות אבא/אימא, בעל בית, מפרנס לעבור למסגרת נישואין המאחדת ומלכדת איש ואישה. עד לפני הנישואין הבחור היה אדם חופשי ועתה הוא מגלה את ההגבלה בתנועותיו, בדיבורו וכן את ההבדל החד בין גבר לאישה.

אחד הערכים החשובים של החברה היא לזכות בחירות ובחופש, אך במסגרת הנישואין אדם מאבד במודע את אלו ולמרות כל זאת הוא כובל את כל מערכותיו לטובת בן/בת הזוג ולטובת ילדיו למשך כל חייו.

בתהליך בחירת בן/בת הזוג על בני הזוג ליצור קשר במהלך הפגישות ולשמור על יחסים "תקינים" זה עם זה, זאת על מנת להגיע לחיים משותפים.

החזון איש אומר (הכוהן, 1995): "די באי דחייה", הכוונה היא שדחייה אחת מאפשרת הפסקת קשר. דחייה יכולה להיות אף במראה חיצוני.

הרב שטיימן אומר (הכוהן, 1995): "בהמה ניקנת במשיכה". כמו שאין די בתשלום עבור הבהמה אלא הקונה חייב למושכה, כך להבדיל, בני זוג הרוצים להקים בית משותף עליהם למשך זה את זה בדברים/בדיבור.

לשם יצירת קשר למטרת נישואין חייבים בני הזוג לשמור על יחסים "תקינים" ביניהם, דבר זה מתאפשר ע"י אהבה, כבוד, הערכה, יחסי סובלנות, תשומת-לב והבנה הדדית. יסוד קשר זה הוא בבגרות נפשית ובהתאמה נפשית-רוחנית.

שלב יצירת הקשר בין בני הזוג הוא הכרחי ואין אפשרות לוותר עליו. כל התשתית בתהליך בחירת בן/בת הזוג בנוי על קשר זה. סוד הנישואין המאושרים אינו טמון בממון, בעמדה חברתית או בבריאות טובה. כל אלו אינם יכולים להבטיח בחירה מאושרת, אלא הם יכולים רק לסייע בתהליך הבחירה. לכן האושר צריך לנבוע מהמזג הפנימי של בני הזוג (בצרי, 1989).

כמו כן חשוב "לשדר" לבן/בת הזוג המאורס, ידידות וסבר פנים ופזות ובעקבות זאת גם הזולת יהיה פתוח וחביב. הכלל של שלמה המלך "כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם", ישאיר את רישומו ואף יתרום לחיזוק הקשר הרגשי. יש צורך לשנות מחשבה שלילית על בן/בת הזוג למחשבה חיובית, כלומר להתמקד במעלות וביתרונות של בן/בת הזוג ולא בחסרונותיו.

מקורות

1. אברהמי, תניא. (2004), **משימה בשניים**, הירחון "נישואין של אושר", הוצ' האיגוד הישראלי למנחי נישואין ומשפחה, גיליון מס' 5, עמ' 4.
2. אנדרסון, ג'ואן. (2003), **נישואים לא גמורים**, הוצ' מודן.
3. בראשית כ"ד, פס' י"ד, י"ח- י"ט.
4. בצרי, סימה. (1989), **משימה בשניים**, הוצ' מכון הכתב.
5. דורון, משה ארז. רב. (2002), **התלכי עם האיש הזה**, מתוך עיתון "משפחה טובה", הוצ' קבוצת SBC, גיליון מס' 40, עמ' 38-40.
6. הכהן, שמחה. (1995), **הבית היהודי**, הוצ' המחבר.
7. וולבה, רב. (1984), חוברת הדרכה לחתנים. הוצ' דבר ירושלים, שיחה ג'.
8. וינר, יוסף צבי. (1979), **נווה הבחירה**, הוצ' ספריית א. גיטלר ושות', עמ' מ"ט-נ"ה.
9. כתובות ע"ה.
10. לייבוזיץ, יהודה. (1988), **שידוכים וזיווגים**, הוצ' פלדהיים, עמ' 16-17.
11. מגילת רות.
12. משלי ל"א.
13. נריה, רחל. (1989), **נישואין של אושר**, הוצ' המרכז הארצי למען טהורת המשפחה בישראל, עמ' 7.
14. סוטה ב'.
15. פסחים מ"ט.
16. קונטרס הדרכה לחתנים, (1984), הוצ' דבר ירושלים, מהדורה ב', כתב י'.
17. קידושין מ"א, ע'.
18. רפאל, שאול. (1997), **אגרת לחתן ולכלה**, הוצ' המחבר, עמ' 113.
19. שו"ע אבהע"ז, ס' א'ב'.
20. שו"ת אבה"ע, ס' ס"ט, ק"נ.
21. שוורץ, יואל. (1984), **בנין עדי עד**, הוצ' דבר ירושלים, עמ' 20-35.
22. שקד, עמי. דר' (2004), הרצאות בקורס מנחי זוגות.
23. תענית כ"ד, עמ' א'.